

Fővárosi Ítélet

Az ügy száma: 1.Pf.20.185/2023/7/I.

A felperes: felperes, felperes címe

A felperes képviselője: dr. Bicsák Zsófia ügyvéd, ügyvéd címe¹

Az alperes: alperes, alperes címe

Az alperes képviselője: Dely-Steindl Ügyvédi Iroda, ügyvéd címe²

A per tárgya: végrendelet érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 10.P.20.481/2021/29.

Í t é l e t:

A Fővárosi Ítélet az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 152.400 (százötvenkétezer-négyszáz) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a meg nem fizetett 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes az örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) testvére. Az alperes az örökhagyó házastársának, személy¹-nek a korábbi házasságából született gyermeke.

[2] személy¹1998. március 9-én végrendeletet készített, amelyben a cím¹ szám alatti ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát halála esetére a feleségére, az örökhagyóra hagyta. Arról is végrendelkezett, hogy a halálakor meglévő összes ingóságát, készpénzét, valamint az összes meglévő értékét is felesége örökölje.

[3] Az örökhagyó 2008. február 7-én végrendeletet készített, amelyben a cím¹ szám alatt lévő ingatlanon fennálló tulajdoni hányadát a felperesre hagyta, annak segítségnyújtását meghálálva.

[4] Az örökhagyó 2008. június 23-án ismét végrendeletet készített, amelyben úgy rendelkezett, hogy „a tulajdonomat képező település¹ helyrajzi szám² hrsz. alatt felvett (...) ingatlan, amely a valóságban cím¹ szám alatt van, A nevemen lévő ingatlanrész hányadot és a cím² (...) lakóház és udvar, amely a tulajdonomat képezi. Összes ingóságomat, összes készpénzemet, összes értékemet örökölni hagyom alperesre. Segítségnyújtását meghálálva.” A végrendeletet az örökhagyó közjegyzői letétbe helyezte.

[5] Az örökhagyó 2012. január 9-én újabb végrendeletet tett, amelyben az anyjától elkobzott és visszaszármaztatott dolgokat „személy²-re”, az unokatestvérére hagyta.

[6] Az örökható 2015. március 3-án ismét végrendekezett. Eszerint: „a tulajdonomat képező település1 helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett (...) lakóház és udvar, amely valóságban település1 cím1 szám alatt van, továbbá (...) cím2 (...) szám alatt lévő lakóház és udvar helyrajzi szám1. hrsz. (...). A nevemen lévő ingatlanokat, halálomkor meglévő összes készpénzemet alperes részére örökül hagyom.” Az örökható ezt a végrendeletet is közjegyzői letétben helyezte el.

[7] Az örökható valamennyi végrendeletet saját kezűleg írta.

[8] Az örökható 2019. február -án elhunyt. A hagyatéki eljárásban a közjegyzőhelyettes a hagyatéki tárgyaláson megállapította a hagyatéki vagyont, a hagyatéki terheket és azt, hogy a 2008. február 7-én és 2015. március 3-án kelt végrendeletek együttes értelmezése alapján az örökható végrendeleti örököse – az örökhatóval vérszerinti rokoni kapcsolatban nem álló – alperes.

[9] A közjegyző a végrendeleteken szereplő örökhatói aláírások vizsgálata érdekében írásszakértői bizonyítást rendelt el.

[10] szakértől igazságügyi írás- és okmányszakértő 2020. szeptember 21-én készítette el írásszakértői véleményét. A 2008. február 7-én és a 2008. június 23-án készített okirat vonatkozásában megállapította, hogy azok szövegét képező kézírások és a végrendeleten található örökható névaláírások ugyanattól a személytől származnak. Az írásszakértő ugyanakkor arra is kitért, hogy: „Konkrétan arra a kérdésre, hogy a végrendeleteket az örökható saját kezűleg írta-e - az örökható örökhatótól származó hiteles írásmintákkal való összehasonlító vizsgálatok hiányában - nem áll módomban közvetlenül választ adni. Azonban, amennyiben a végrendeletek bármelyikére vitathatatlanul az örökhatótól származóként lehet tekinteni, abban az esetben - az írásszakértői eszközökkel és módszerekkel elvégzett vizsgálatok eredményei alapján - a többi végrendeletnek is az örökhatótól származására lehet következtetni.”

[11] A közjegyzőhelyettes 2021. augusztus 10-én hozott, 11018/N/81/2021/10. szám alatti részben ideiglenes, részben teljes hatályú hagyatékátadó végzésében a település1-i ingatlan 9/48 tulajdoni illetőségét, a település3-i ingatlan 1/1 tulajdoni illetőségét, valamint a pénztáratnál az örökható nevén vezetett betétkönyveket és a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Hivatala Bírósági Letéti Csoportjánál nyilvántartott készpénzt ideiglenes hatállyal az alperesnek adta át. A közjegyzőhelyettes az igazságügyi írásszakértő véleményében és – az időközben – felperes által csatolt, szakértő2 eseti írásszakértő véleményében foglaltakra figyelemmel döntött.

[12] A felperes a közjegyzői eljárásban a 245.244 forint utazási költségéről, mint hagyatéki hitelezői igényéről számlát, egyéb bizonyítékot nem mutatott be.

[13] A felperes a keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az örökható (az örökható) 2008. június 23-án és 2015. március 3-án kelt, személyesen írt és aláírt magánvégrendeletei egyrészt alaki, másrészt akarati hiba miatt érvénytelenek. Kérte továbbá annak megállapítását, hogy a 2008. február 7-én kelt végrendelet érvényes és hatályos, továbbá, hogy a hagyatékátadó végzés I. pontjában felsorolt hagyatéki vagyontárgyak végrendeleti öröklés címén őt illetik meg.

[14] Másodlagosan az alperes 245.244 forint hagyatéki költség, mint hagyatéki hitelezői igény, valamint perkölsége megfizetésére kötelezését kérte.

[15] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 57. § (2) bekezdésére hivatkozással a végrendeletek érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 623. § (1) és (2)

bekezdésében, 628. § (1) bekezdésében, 629. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontjaiban, a 637. § (1) bekezdésében foglaltakra alapította. A hagyaték átadása körében – tekintettel arra, hogy az örökhagyó 2019. február 20-án, a Ptk. hatálybalépését követően hunyt el – a Ptk. 7:1. §-ára, a 7:3. §-ára, valamint a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Hetv.) 88. § (1) és (2) bekezdésére, 88. §-ára, a hagyatéki teher érvényesítése körében a Hetv. 6. § (1) bekezdés *b)* pontjára, a Ptk. 7:94. § (1) bekezdésére és a 7:96. § (1) bekezdésére, a perindítási jogosultság vonatkozásában a Ptk. 7:37. § (1)-(4) bekezdésére hivatkozott.

[16] Előadása szerint a 2008. június 23-án kelt, a közjegyző2 közjegyző mellett működő közjegyzőhelyettes által K.11017-0/1149/2008/2/O. szám alatt letétbe vett második végrendelet szerint az örökhagyó úgy rendelkezett, hogy „a tulajdonomat képező település1 helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett (...) ingatlan, amely a valóságban cím1 szám alatt van, A nevemen lévő ingatlanrész hányadot és a cím2 (...) lakóház és udvar, amely a tulajdonomat képezi. Összes ingóságomat, összes készpénzemet, összes értékemet örököül hagyom alperesre. Segítségnyújtását meghálálva.”

[17] Az örökhagyó negyedik magánvégrendelete 2015. március 3-ai keltezésű, amelyet közjegyző2 közjegyző mellett működő közjegyzőhelyettes 11017/Ü/99/2015/2. szám alatt letétbe vett. Ebben az örökhagyó azt a rendelkezést tette, miszerint: „a tulajdonomat képező település1 helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett (...) lakóház és udvar, amely valóságban település1 cím1 szám alatt van, továbbá (...) cím2 (...) szám alatt lévő lakóház és udvar helyrajzi szám1. hrsz. (...). A nevemen lévő ingatlanokat, halálomkor meglévő összes készpénzemet alperes részére örököül hagyom.”

[18] A felperes által a hagyatéki eljárás során felkért szakértő2 eseti írásszakértő a perbeli végrendeleteken található aláírásokról az „egyéb észrevételek” körében azt állapította meg, hogy: „az örökhagyó település1-en 2008.06.23-án kényszer, fenyegetettség hatására hozta létre. A felperes álláspontja szerint az örökhagyó település1-en 2008.06.23-án kényszer, fenyegetettség hatására tett írásbeli magánvégrendeletet, amelyben ingó és ingatlan vagyonát az alperesnek juttatta.”

[19] A felperes kizárólag a 2008. február 7-én kelt végrendeletet fogadta el valódinak, amelyet a néhai testvére, az örökhagyó szabad akaratából tett, azt állítva, hogy a 2012. január 9-én és 2015. március 3-án kelt végrendeleteken található kézírás és névaláírás nem az örökhagyó kezétől származik. Ezt az általa megbízott szakértő2 írásszakértő véleménye támasztja alá. A szakértő megállapítása szerint a 2008. február 7-én és 2008. június 23-án kelt végrendeleteken található kézírások és névaláírások az örökhagyó kezétől származnak, az „egyéb észrevételek” rovatban ugyanakkor a 2008. február 7-én kelt végrendeleten lévő kézírás és névaláírás idején – a feltárt grafosajátosságok alapján – az örökhagyó kényszer, fenyegetés hatása alatt állt.

[20] Mivel a felperes már a hagyatéki eljárásban is vitatta a 2008. június 23-án kelt végrendelet érvényességét, a közjegyző beszerezte szakértől igazságügyi írás- és okmányszakértő szakvéleményét, mely szerint „valamennyi végrendeleten található kézírás az örökhagyó kezétől származik.”

[21] A felperes előadta, hogy az örökhagyó a teljes vagyonát (ingatlanait, ingóságait, készpénzét, és egyéb értékeit) neki, nem pedig a vele rossz viszonyban lévő alperesnek kívánta juttatni. E körben akarat hiányára hivatkozott, miszerint az örökhagyó a támadott két végrendeletét az alperes kényszerének, fenyegetésének, és tisztességtelen befolyásolásának hatására készítette.

[22] A 2019. február 20-án özvegyen elhunyt örökhagyónak gyermeke vagy más törvényes örököse nem volt, rokona csak ő és a családja, valamint személy2, a nagyszülei leszármazója volt. Az örökhagyó több alkalommal (pl. családi rendezvényeken) tanúk előtt is

kijelentette, hogy mindenét rá akarja hagyni, mert amióta megözvegyült, csak ő és családja törődött vele, csak rájuk számíthatott. Velük rendszeresen beszélt, szoros kapcsolatban voltak. A perbeli végrendeletek nem valódiak, mert az örökhagyó kifejezetten nem akarta az alperest a vagyonából részesíteni, ezt többször is hangoztatta találkozásaik alkalmával, illetve a családi összejöveteleken. beteges, idős örökhagyó végakarata arra irányult, hogy a vagyonát a neki tényleges segítséget nyújtó felperes örökölje. A „segítségnyújtását meghálálva” fordulat szintaktikai értelmezése alapján is egyértelmű az örökös minősége.

[23] A végrendeletet mindig a favor testamenti elvének érvényre juttatásával kell értelmezni. Állította, hogy az örökhagyó félt az alperestől, zaklatott lett a jelenlétében és a találkozásait követően még napokig szorongott, mert tartott attól, hogy az alperes ismét megjelenik nála. Az örökhagyó többször is hangoztatta, hogy nem hagy semmit az alperesre, amit azzal indokolt, hogy az alperes sem az örökhagyót, sem pedig néhai házastársát, az alperes apját, személy1-et sem anyagilag, sem pedig természetben nem támogatta. Néhai az örökhagyó többször is elpanaszolta neki és közeli ismerőseinek, hogy az alperes gyakran kért nagyobb összegű kölcsönöket, adott esetben erőszakot is alkalmazva, amiket soha nem adott vissza. Az alperes mindvégig arra törekedett, hogy apja és mostohaanyja vagyonára szert tegyen, ezt többször hangoztatta.

[24] személy1 úgy gondolta, hogy lánya örökrészét a rendszeres anyagi juttatások révén teljes mértékben kielégítette, és mivel az örökhagyó vagyona terhére történt, úgy látta helyesnek és arányosnak, ha teljes vagyonát házastársára hagyja.

[25] A felperes az örökhagyó téves végrendelkezési akaratának további bizonyítékaként hivatkozott unokatestvérének özvegye, személy3 2020. január 8-án kelt írásbeli nyilatkozatára, amelyben a nyilatkozó kijelentette, hogy az alperes „anyagilag ki van elégítve” és nem részesülhet az örökhagyó hagyatékából, továbbá, hogy a vagyonát a felperes az egyik fiára hagyja. Az örökhagyó végrendelkezési szándéka tanúkkal is bizonyítható.

[26] A felperes előadása szerint a hagyatéki eljárásban szerzett tudomást arról, hogy testvérének több végrendelete is előkerült, amelyben az alperest nevezi meg örökösének. Álláspontja az volt, hogy az alperes a 2008. június 23-ai és 2015. március 3-ai látogatásai alkalmával fenyegetéssel, verbális erőszakkal bírta rá az örökhagyót, hogy az akaratával teljesen ellentétes végrendeletet tegyen, amely szerint a vagyonát az alperesnek juttatja. Ezzel egy időben még közjegyzőhöz is elvitte, hogy a kényszer, fenyegetés, és tisztességtelen befolyásolás hatására megírt végrendeletet közjegyzői letétbe helyezték.

[27] Tisztességtelen minden olyan, a társadalom erkölcsi megítélése szerint meg nem engedett magatartás, amely alkalmas arra, hogy az örökhagyót a valóságos végakarátának nem megfelelő intézkedésre kényszerítse (a Legfelsőbb Bíróság Pf.II.25.481/2002/4., Pfv.II.21.321/2007/6., a Kúria Pfv.I.21.723/2015/3. számú határozatai).

[28] A felperes szerint a 2008. február 7-én kelt végrendeletet kell érvényesnek és hatályosnak tekinteni, mivel azt a később fellelt, 2008. június 23-án, 2012. január 9-én és 2015. március 3-án kelt végrendeletek egyike sem módosíthatta, azok érvénytelensége folytán. A 2008. február 7-én kelt végrendelet nem veszítette hatályát, így az abban foglaltak szerint kell az örökhagyó hagyatékát teljes hatállyal átadni.

[29] Másodlagos kereseti kérelmében az utazási költségként felmerült hagyatéki hitelezői igényét kívánta az alperessel szemben érvényesíteni.

[30] Az alperes ellenkérelme az elsődleges kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását célozta. A másodlagos kereseti kérelem tekintetében úgy nyilatkozott, hogy: „amennyiben a bíróság a(z) (elsődleges) keresetet elutasítja, a felperes által igényelt utazási költségét, mint hagyatéki hitelezői igényét teljesíteni fogja.”

[31] Előadása szerint szülei apja kicsapongó, italozó életmódja miatt csecsemőkorában elváltak, ő az anyjával élt. Apjával csak ritkán, a szabályozott láthatások alkalmával találkozott. Nagykorúvá válásától kezdődően egyáltalán nem tartották a kapcsolatot. Az örökhagyóval először 2002-ben telefonon beszélt, aki az apja halálhírét közölte vele. Apja temetésével kapcsolatos egyeztetésen találkoztak személyesen. Ezt követően telefonon tartották a kapcsolatot, születés- és névnapokkor egymást hívták. Másodszor – egyben utoljára – 2003-ban a közjegyző irodájában, a hagyatéki tárgyaláson találkoztak. Az örökhagyó által tett végintézkedésekről tudomása nem volt, erről az örökhagyóval sosem beszéltek. Az örökös minőségéről, illetve a végrendeletekről csak a hagyatéki eljárás során a közjegyzőtől szerzett tudomást. Az örökhagyó az átlagosnál alaposabb jogi ismeretekkel rendelkezett. Ugyanakkor szorongó, gyanakvó természetű volt. Többször említette neki az örökhagyó, hogy úgy sejtí: rokonai és ismerősei a vagyónára pályáznak, pénzt kérnek tőle, telefonon zaklatják, rá akarják beszélni, hogy adjon el mindent és költözzön településre, végrendelkezzen rokonai javára. Ilyen rendszeresen odajáró és őt győzködő személyként említette a felperes fiát, személyt is. Ezt a tényt az örökhagyó feljegyzései is alátámasztják.

[32] Vitatta, hogy az örökhagyó nem kívánta volna megtenni a perbeli végrendeleti nyilatkozatait, vagy őt bárki fenyegetéssel, vagy befolyással bírta volna rá azok megtételére. Előadása szerint nem agresszív, nem kicsapongó, anyagi gondjai sincsenek. 1977 óta él férjével és két közös gyermekükkel a saját maga által épített családi házban. Az örökhagyótól nem kért és nem is kapott sem pénzt, sem más juttatást.

[33] Álláspontja szerint a felperes tévesen jelölte meg az általa támadott két perbeli végrendelet vonatkozásában az alkalmazandó jogszabályt. A 2008. június 23-án kelt végrendelet vonatkozásában a régi Ptk. szabályai, míg a 2015. március 3-i végrendelet vonatkozásában a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

[34] A közjegyzőnél letétbe helyezett végrendeletek esetében az örökhagyó közokiratba foglalt nyilatkozatai bizonyítékként szolgálnak arra, hogy a letétbe helyezett végrendeletek az örökhagyó saját kezétől származnak, azok érvényesek és hatályosak. szakértő1 igazságügyi szakértő szakvéleményében kategorikusan megállapította, hogy az általa vizsgált végrendeletek kézírása és névalírása ugyanazon személytől származik. szakértő2 eseti írásszakértő szakvéleményének elkészítése során összehasonlító anyagként olyan írásmintákat használt fel, amelyeknek forrása, kelte, keletkezési körülményei nem voltak ismertek és nem is voltak dokumentáltak.

[35] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A felperest 774.700 forint + áfa perköltség megfizetésére kötelezte az alperes javára. Megállapította, hogy a felperes teljes személyes költségmentességére tekintettel előzetesen meg nem fizetett 1.500.000 forint kereseti eljárási illetéket, valamint a 213.950 forint igazságügyi szakértői költséget az állam viseli.

[36] Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a 2008. június 23-án kelt végrendelet vonatkozásában a régi Ptk. szabályai, a 2015. március 3-án kelt végrendelet tekintetében a Ptk. rendelkezései alkalmazandók.

[37] Az alkalmazott jogszabályok körében idézte a régi Ptk. 623. § (1) bekezdésében, 627. §-ában, a 628. § (1) és (2) bekezdésében, a 629. § (1) bekezdésében, a 649. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában, a Ptk. 7:12. §-ában, a 7:15. §-ában, a 7:16. § (1) bekezdésében, a 7:17. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában, a 7:37. § (1)-(4) bekezdésében és a 7:40. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában foglaltakat.

[38] Abból indult ki, hogy a 2008. június 23-ai végrendelet esetén a régi Ptk. 653. §-a értelmében a végrendelet érvénytelenségére, illetőleg hatálytalanságára csak az hivatkozhat,

aki az érvénytelenség, illetőleg a hatálytalanság megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül, míg a 654. §-a szerint a végrendelet érvénytelenségének, illetőleg hatálytalanságának megállapítására irányuló igényét a jogosult bármikor érvényesítheti. A 2015. március 3-án kelt végrendelet esetében a megtámadás joga az örökség megnyílásától érvényesíthető, a Ptk. 7:37. § (2)-(4) bekezdésében foglalt feltételekkel. Az utóbbi végrendelet vonatkozásában a felperes igénye nem évült el, tekintettel az örökhagyó 2019. február 20-án bekövetkezett halálára és a keresetlevél 2021. október 5-i előterjesztésére.

[39] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a két végrendeleten található aláírás az örökhagyó kezétől származik-e. Megállapítása szerint ettől függ a végrendeletek akaratihibájának vizsgálata.

[40] A felperes a keresetlevelében azt állította, hogy az örökhagyó a halála előtt négy magánvégrendeletet tett, azonban a felperes által az örökhagyónak tulajdonított első végrendelet valójában férje végrendelete, így az örökhagyóhoz három végintézkedés köthető, amelyek közül a felperes kettőt támadott.

[41] Az elsőfokú bíróság a bizonyítási anyag részévé tette a felektől beszerzett további eredeti, összehasonlításra alkalmas aláírásmintát és elrendelte a közjegyzői eljárásban beszerzett igazságügyi írásszakértői vélemény kiegészítését. Az írásszakértő – a rendelkezésére álló további aláírásminták alapján – az alapszakvéleményében tett megállapítását kiegészítette és megállapította, hogy: „A vizsgált »település1 2008. június 23.« keltezésű, és a »település1, 2015. március 3.« keltezésű végrendeleteken található »örökhagyó« névaláírások és a végrendeleteken található kézírások egyaránt az írásmintákat készítő néhai örökhagyótól származnak”.

[42] Az elsőfokú bíróság a kiegészítő szakvéleményeket aggálytalannak tartotta és ítélezése alapjául elfogadta. Megállapította, hogy mindkét végrendeletet az örökhagyó írta alá.

[43] Az akaratihibára alapított kereseti kérelem vonatkozásában kifejtette, hogy annak a kérdésnek a megválaszolása, miszerint a végrendelkező (örökhagyó) személy a végrendeletek megírásakor kényszer, fenyegetés hatása alatt állt-e, nem írásszakértői feladat. A felperes által felkért eseti szakértő sem tehetett volna erre vonatkozó megállapítást.

[44] Mellőzte az örökhagyó által megjelölt személyek (az örökhagyó két szomszédjának és egy barátjának) tanúként meghallgatását, mert a felperes nem adta elő, hogy ki, mikor, milyen körülmények között volt tanúja az örökhagyó végintézkedési akaratának kifejezésének.

[45] Mellőzte szakértő3 írásszakértő meghallgatását is. Az ő szakvéleményét a felperes nem csatolta, illetőleg a perben később a „szakvéleményben” foglaltakra bizonyítékként nem kívánt hivatkozni.

[46] Megítélése szerint A közjegyzőhelyettes tanúként meghallgatásának elrendeléséhez nem elegendő a „feltételezés”, miszerint tapasztalhatta a közjegyzői letétbe helyezés során az örökhagyó zaklatott viselkedését, zavart mentális állapotát.

[47] Mindezek alapján megállapította, hogy a felperes a végrendeletek tételének akaratihibáját sem bizonyította.

[48] Az elsőfokú bíróság a másodlagos keresetet is alaptalannak tartotta, mert a hagyatéki eljárással felmerült utazási költségének hagyatéki hitelezői tartozásként felmerülését és megszerzését a felperes nem bizonyította.

[49] Az alperes a 2022. március 1-én megtartott perfelvételi tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy: „amennyiben a bíróság a keresetet (a perbeli végrendeletek

érvénytelensége körében) elutasítja, az alperes a felperes által igényelt utazási költségét, mint hagyatéki hitelezői igényét teljesíteni fogja”.

[50] A bíróság következtetése szerint a felperes a perbeli végrendeletek érvényessége miatt nem tekinthető az örökhagyó örökösének.

[51] Az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. § (1) bekezdése, 82. §-a és a 83. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a perköltség viseléséről.

[52] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[53] Jogorvoslati kérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítélet keresete szerinti tartalommal történő megváltoztatását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását indítványozta. Kérte az alperes perköltségben marasztalását.

[54] A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* és *c)* pontjaira alapította.

[55] Álláspontja szerint a tanúbizonyítási indítványai nem voltak hiányosak. Megjelölte, hogy a tanúk (személy4, a gyermeke, személy5 az örökhagyó szomszédja, személy6, az örökhagyó barátja és személy7, település3-i szomszéd) az örökhagyó valós akarataról és a végrendelet keletkezésének körülményeiről tudnak nyilatkozni.

[56] Az örökhagyó négy végrendeletet írt, amelyekben három különböző személyt jelölt meg örökösének. Elsőként őt, majd az alperest, harmadszor személy2-t, végül ismét az alperest. A felperes az örökhagyó egyetlen vérszerinti rokona. Ezért perdöntő jelentőségű lett volna a tanúk meghallgatása. A favor testamenti elvének érvényesülése érdekében elengedhetetlen lett volna személy7 tanúvallomása. Ő látta, hogy az alperes még a hagyatéki eljárás lezárása előtt önkényesen bement a település3-i ingatlanba. A tanú ismerte az örökhagyó végakarátát, ezt közölte is az alperessel. Tudta azt is, hogy az örökhagyó a felperes gyerekeit tekintette örökösöknek.

[57] Álláspontja szerint a közjegyzőhelyettes tanúként meghallgatására vonatkozó indítványt is a Pp. 170. (2) bekezdésének *e)* pontjában, valamint a Pp. 284-286. §-ának megfelelő módon terjesztette elő. Hangsúlyozta, hogy a végrendelet letétbe helyezésének körülményeiről, az örökhagyó ekkori állapotáról csak a vele személyesen találkozó közjegyzőhelyettes tud nyilatkozni.

[58] A szakértőnek a „szakmailag nem helytálló” kérdésre is válaszolnia kellett volna, mivel azt laikus fél tette fel. Az írásszakértőnek szakmai jártassággal kell rendelkeznie a kézírás anatómiai, fiziológiai, pszichológiai alapkérdéseiben is. Az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet (a továbbiakban: IRM rendelet) 25. § (1) bekezdés *c)* pont *cc)* alpontjában és *f)* pontjában foglaltak alapján vizsgálható, hogy a kézírást befolyásolta-e kényszer, fenyegetettség, mint külső behatás.

[59] Azonos szakkérdésben több, egymásnak ellentmondó szakvélemény áll rendelkezésre, ezért elengedhetetlen lett volna a szakvélemények közötti ellentmondás feloldása.

[60] Álláspontja szerint a külső behatás fennállásának megállapításával bizonyítottá vált volna, hogy a favor testamenti elv nem érvényesült.

[61] Iratellenes megállapításként tartalmazza az elsőfokú ítélet indokolása, miszerint a kirendelt szakértő észrevételeket tett az általa felkért eseti igazságügyi írásszakértő (szakértő2) véleményében foglaltakra. Ilyen kérdést ugyanis sem a bíróság, sem pedig a felek nem tettek fel a szakértőnek.

[62] Hangsúlyozta, hogy szakértő1 szakértő véleménye mellett szakértő3 és szakértő2 szakvéleménye is rendelkezésre állt a közjegyző által felterjesztett hagyatéki eljárás iratanyagában. A bíróságnak figyelembe kell vennie az olyan tényeket, amelyekről hivatalos tudomása van, még akkor is, ha azokra a felek nem hivatkoztak, figyelemmel a Pp. 263. § (1) bekezdésében, valamint a 266. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre.

[63] Kifogásolta, hogy a K11017-0/1149/2008/2/O., valamint a 11017/Ü/99/2015/2. számú közjegyzői eljárások iratanyagát az elsőfokú bíróság nem tette megismerhetővé a felek számára, annak ellenére, hogy ezt mindkét peres fél indítványozta.

[64] Iratellenes tényeken alapul és okszerűtlen az elsőfokú bíróság azon következtetése, miszerint az örökhagyóhoz csak három végintézkedés köthető, ugyanis az örökhagyó után négy végrendelet maradt: a 2008. február 7-én, a 2008. június 23-án, a 2012. január 9-én és a 2015. március 3-án kelt végintézkedés. Iratellenes az a megállapítás is, miszerint az első végrendelet valójában az örökhagyó férjéé volt. Az örökhagyó férjének végrendelete 1998. március 9-i keltű, az első végrendeletet pedig az örökhagyó írta. Az elsőfokú ítélet következetesen tévesen jelöli meg az örökhagyó végrendeleteit, emiatt az azokra tett megállapítások is tévesek.

[65] Álláspontja szerint a hagyatéki hitelezői igény körében az elsőfokú bíróság elmulasztotta a Pp. 195. §-ban és a 266. §-ban foglalt kötelezettségei teljesítését, ugyanis nem tájékoztatta a feleket az egyezségkötés lehetőségéről, továbbá nem is kísérelte meg a felek közötti egyezségkötést, annak ellenére, hogy az alperes vállalta 245.244 forint költség megtérítését.

[66] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság sem a perfelvételi szakban, sem a tárgyalási szakban nem teljesítette a Pp. 237. § (1) bekezdésében és (3) bekezdésének a) pontjában szereplő anyagi pervezetési kötelezettségét, mert nem tájékoztatta arról, hogy az általa hivatkozott jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezi.

[67] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte.

[68] Álláspontja szerint a fellebbezésben foglaltak részben iratellenesek, részben pedig nem megalapozottak. Az elsőfokú bíróság a per releváns tényállását helyesen állapította meg. Az ítélet indokolása tartalmaz néhány elírást, azoknak azonban nincs kihatása a feltárt tényállás helyességére, teljességére, és az elsőfokú bíróság által levont következtetések helytállóságára. Mind a peres felek által benyújtott iratokból, mind a tárgyalási jegyzőkönyvekből egyértelműen megállapítható, hogy az örökhagyó négy írásbeli magánvégrendeletet tett. A perben a felperes az örökhagyó két végrendeletét támadta. A szakértő az örökhagyó mind a négy (2008. február 7., 2008. június 23., 2012. január 9. és 2015. március 3.) végrendeletét vizsgálta, és valamennyiről aggálymentesen megállapította, hogy azok az örökhagyó kezétől származnak.

[69] Az ellenkérelmében vitatta szakértő3 és szakértő2 szakvéleményeit, jelezte, hogy szakértő3 szakvéleménye nincs a peranyagban. A szakértő2 által készített magánszakértői véleményt pedig a felperes teljes terjedelmében csatolta még azt megelőzően, hogy annak benyújtását indítványozta volna. Ezzel megsértette a Pp. 302. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseket, aminek következményeként a Pp. 316. § (3) bekezdése alapján a szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe. A magánszakértői vélemény a perben bizonyítékként azért sem értékelhető, mert a Pp. 302. § (5) bekezdése értelmében kirendelt szakértő vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának indítványozása esetén ugyanazon szakkérdés vonatkozásában már nincs helye magánszakértő alkalmazásának. A 2022. április 21-i tárgyaláson a felperes visszavonta a szakértő2 és szakértő3 által készített szakvéleményekkel kapcsolatos bizonyítási indítványát.

[70] Érvéle szerint szakértől igazságügyi írásszakértő az elsőfokú eljárásban aggálytalan szakvéleményt adott, a szakvélemény kiegészítésére két alkalommal is sor került. A felperes további kiegészítést indítványozott, amely arra irányult, hogy – a szakértő kompetenciájába nem tartozó – elmeszakértői kérdésre választ kapjon, e kérdés megítélése céljából azonban további bizonyítási indítványt nem adott elő. A felperes a nem írásszakértői kompetenciába tartozó kérdésére adott szakértői válasz hiányát próbálta az akarat hiába körébe vonni.

[71] A letétbe helyezési jegyzőkönyvek közokiratként tanúsítják az örökhagyó belátási képességét és a végrendeletbe foglaltakkal egyező akaratát.

[72] Hivatkozott arra is, hogy a felperes által meghallgatni kért egyik tanú sem volt jelen a végrendelet készítésekor, vagy letétbe helyezésekor, tehát csak közvetett értesülésük volt arról, hogy az örökhagyó hogyan végrendelkezhetett, vagy az örökhagyó más személyeknek ezzel kapcsolatban mit mondott. A felperes nem adott elő olyan érvet, amely miatt az indítványozott tanúk a per tárgyával összefüggő érdemi információt tudnának szolgáltatni.

[73] Az örökhagyó harmadik (2012. január 9-i) végrendeletét a felperes nem támadta, azt a hagyatéki eljárás során érvényesnek fogadta el, így alaptalanul próbálja e ténnyel – azaz, hogy az örökhagyó több, különböző tartalmú végintézkedést tett – alátámasztani az örökhagyó akarat hiabátját. A polgári jog szabályai szerint egy örökhagyó korlátlan számú végrendeletet készíthet, akár egymásnak ellentmondó tartalommal is, és teljesen életszerű, hogy a jelen perbeli örökhagyó 2008. és 2015. között négy írásbeli magánvégrendeletet is tett, megváltozott végakaratával összhangban. Azokat a végrendeleteit, amelyek érvényesítését – adott esetben a korábban készített végrendelete ellenében – fokozottan biztosítani kívánta, közjegyzői letétbe is helyezte.

[74] A felperes a hagyatéki hitelezői igényének jogalapját nem adta elő, összezszerűségét nem bizonyította. E körben az alperes azt vállalta, hogy a költséget megtéríti, ha annak összegét a felperes legalább valószínűsíti.

[75] A fellebbezés alaptalan.

[76] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el. A felülbírálat során a Pp. 380. §-ában megjelölt, az elsőfokú ítélet kötelező hatályon kívül helyezésére okot adó körülményt nem észlelt, az elsőfokú ítélet nem szenved a 380. § c) pontja szerinti olyan orvosolhatatlan formai hiányosságban, amely miatt érdemi felülbírálatra alkalmatlan lenne. Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése [Pp. 358. § (5) bekezdés], ezért azt a másodfokú felülbírálat teljes terjedelmében érintette, a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között [a Pp. 370. § (1) bekezdése].

[77] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezési kérelemben és ellenkérelemben foglaltakra tekintettel megváltoztatta a fellebbezési kérelmek vizsgálatának sorrendjét a Pp. 364. §-a szerint alkalmazandó 342. § (4) bekezdésének és a 383. § (1) bekezdésének rendelkezésére figyelemmel.

[78] Az alperes másodlagos kérelmében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte, a megváltoztatás iránti kérelem alapjaként megjelöltekkel egyező indokokból. Bár a felperes a hatályon kívül helyezés körében a Pp. 380. § c) pontjában foglaltakra hivatkozott, fellebbezése – annak tartalma szerint – az ítéletnek a Pp. 381. § szerinti hatályon kívül helyezését célozta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése nem volt megfelelő, szükséges továbbá a tényállás alaposabb feltárása, további bizonyítás lefolytatása, a szakértői vélemények közötti ellentmondások feloldása. A felperes tehát fellebbezésében azt állította,

hogy az elsőfokú bíróság a tényállást iratellenesen értékelt és mérlegelt bizonyítékokra alapította, ami az anyagi pervezetés hibájaként azonosítható.

[79] A Pp. 384. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére önmagában nem szolgálhat alapul, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésével nem ért egyet. A Pp. 381. §-a szerinti hatályon kívül helyezést tehát az anyagi pervezetés hibája és a bizonyítás ebből eredő hiányossága önmagában nem alapozhatja meg, az olyan, az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási szabálysértést feltételez, amelynek megállapíthatósága esetén a másodfokú bíróság az anyagi jogi felülbírálatig el sem juthat. A Pp. 369. § (3) bekezdés *a)*, *c)* pontjai az anyagi jogi felülbírálat során teszik lehetővé a bizonyítás eredményének okszerűtlenné minősítését, és ennek alapján a tényállás módosítását, kiegészítését, illetve, az elsőfokú bíróságtól eltérő jogkövetkeztetés levonását a másodfokú bíróság számára.

[80] A fentiek alapján a másodlagos fellebbezésben megfogalmazott kérelem és az ahhoz fűzött jogi érvelés nem volt egymásnak megfeleltethető. A felperes nem jelölt meg olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely az elsőfokú ítélet Pp. 369. § (1) bekezdése szerinti eljárásjogi felülbírálata során az érdemi döntés hatályon kívül helyezését eredményezhette volna.

[81] A felperes elsődleges jogorvoslati kérelme az érdemi döntés megváltoztatására irányult. Érvei alapvetően a bizonyítás okszerűségét, a tények minősítését és az elsőfokú bíróság által levont jogkövetkeztetéseket támadták [a Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* és *c)* pontja].

[82] Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta és abból helytálló következtetésre jutott, az alkalmazandó jogszabályok körét helyesen állapította meg. Érdemi döntésével a Fővárosi Ítéltábla egyetértett.

[83] A fellebbezésben foglaltak alapján az ügy elbírálása szempontjából a következőknek van jelentősége.

[84] Az elsőfokú bíróság a Ptké. 57. § (1) bekezdése alapján a 2008. június 23-i végrendelet esetében a régi Ptk., a 2015. március 3-i végrendelet vonatkozásában a Ptk. rendelkezéseit alkalmazta. A két törvénynek a keresetösségi jog vizsgálata szempontjából irányadó rendelkezései tartalmilag megegyezők [a régi Ptk. 650. § (1)-(2) bekezdése, 653. §-a, illetve a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése, a 7:41. § (1)-(2) bekezdése]. Azonos a felperes által megjelölt érvénytelenségi okok szabályozása is [a régi Ptk. 629. § (1) bekezdés *a)* pont, 649. § (1) bekezdés *a)* és *c)* pont, illetve a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés *a)* pont és a 7:40. § (1) bekezdés], a jogszabályi rendelkezések értelmezését tekintve sincs eltérés. A felperes a fellebbezésében egyebekben nem jelölte meg, hogy melyik az a jogszabályi rendelkezés, amelyet az elsőfokú bíróság eltérően értelmezett, és amely vonatkozásában az anyagi pervezetési kötelezettséget elmulasztotta.

[85] Az elsőfokú ítélet tényállási része helytállóan tartalmazza, hogy az örökhagyó négy végrendeletet készített, 2008. február 7-én a felperes, 2008. június 23-án és 2015. március 3-án az alperes, 2012. január 9-én személy2 javára végrendelkezett. A jogi indokolási részben azonban már az szerepel, hogy a perben nem volt „igazolható” (helyesen: bizonyított), hogy az örökhagyó a halála előtt négy végrendeletet készített, a felperes által az örökhagyónak tulajdonított első végrendelet valójában a néhai férje végrendelete volt, így tényszerűen az örökhagyóhoz három végintézkedés köthető. Az elsőfokú ítélet e következtetlenségének az ügy érdemére kiható jelentősége nincs. A felperes a perben két – a 2008. június 23-án és 2015. március 3-án kelt és örökösként az alperest megnevező – végrendelet érvénytelenségét állította, a keresetet az elsőfokú bíróság ennek megfelelően, a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta el.

[86] A holográf végrendelettel szemben támasztott alaki követelményeket a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés a) pontja határozza meg. Eszerint az írásbeli magánvégrendelet alaki szempontból akkor érvényes, ha készítésének ideje az okiratból kitűnik, továbbá, ha a végrendelkező azt sajátkezűleg írt végrendelet esetén elejétől végéig maga írja és aláírja.

[87] A felperes keresetében a két végrendelet alaki érvénytelenségét állította és arra hivatkozott, hogy a végrendeleteken szereplő kézírás és az örökhagyó „örökhagyó” névalírással nem az örökhagyó kezétől származik. Az alperes ezt vitatta, amelyre tekintettel a perben elsőként bizonyításra szoruló tény az volt, hogy a végrendeleti példányokon az örökhagyó aláírása található-e. A bíróság az e körben lefolytatott bizonyítás eredményétől függően, a kézírás és névalírás örökhagyótól származásának bizonyítása esetén vizsgálhatja érdemben a felperes által a végrendeletek érvénytelenségének alapjaként megjelölt másik jogcímet, azt, hogy a vitatott végrendeleteket az örökhagyó külső behatásra, kényszer vagy fenyegetés hatása alatt tette-e.

[88] A perben jelentős azon tény megítéléséhez, hogy a végrendeletet teljes egészében az örökhagyó írta-e és a névalírás tőle származik-e, olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik [Pp. 300. § (1) bekezdés]. A perben ez tette szükségessé a szakértői bizonyítást. Ezen tények bizonyításának kötelezettsége a perben a felperest terhelte, a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ő viseli. [Pp. 265. § (1) bekezdés]

[89] A Pp. 300. § (3) bekezdése értelmében a szakértő két módon vehet részt a perben: a fél megbízása (magánszakértő) vagy a bíróság kirendelése alapján. A bizonyító félnek személyes körülményeitől, az ügy vagy akár a szakkérdés jellegétől függően kell eldöntenie, hogy miként kíván bizonyítani: magánszakértővel vagy kirendelt szakértővel, és ezen belül más eljárásban vagy a bíróság által kirendelt szakértővel. A nem a jogszabályoknak megfelelő tartalmú vagy nem a jogszabályoknak megfelelően benyújtott szakvéleményt a törvény kifejezett rendelkezéssel megfosztja a bizonyítéki jellegtől. Ennek legfontosabb következményeként a bíróság az ilyen szakvéleményben foglaltakat – a fél azonos tartalmú előadása alapján – legfeljebb tényállításként értékelheti. Szakértői bizonyítás esetén a bizonyító fél által előterjesztett bizonyítási indítvány tartalma határozza meg a szakértői bizonyítás módját és menetét.

[90] A felperes a perfelvételi szakban tett bizonyítási indítványában magánszakértői vélemény, ennek keretében szakértő2 E.V. írásszakértő 241/2021. számú, település2-ön, 2021. március 11-én kelt írásszakértői véleménye benyújtásának engedélyezését, ennek a szakvéleménynek a figyelembevételét kérte.

[91] A 2022. április 5-én kelt 10. sorszámu, a keresetet pontosító előkészítő iratában ezt a kérelmét megismételte, azzal, hogy ha indítványát a bíróság elutasítja, igazságügyi írásszakértő kirendelését kéri.

[92] A 2022. április 21-én megtartott tárgyaláson bírói kérdésre úgy nyilatkozott, hogy nem kéri magánszakértői véleményként szakértő2 eseti írásszakértői véleményének a befogadását, az örökhagyó támadott végrendeletein szereplő aláírása vizsgálatára igazságügyi szakértő kirendelését indítványozza. szakértő3 szakvéleményére nem kívánt hivatkozni, azt nem is terjesztette a bíróság elé. Az alperes és a felperes tárgyaláson e körben tett végső nyilatkozatára tekintettel az elsőfokú bíróság szakértő1 igazságügyi írás- és okmányszakértő 2020. szeptember 21-én kelt szakvéleményét perbeli szakvéleményként befogadta, majd rendelkezett annak kiegészítése iránt [a Pp. 306. § (2) és (3) bekezdése].

[93] A szakértő kiegészítő szakvéleményében – korábbi véleményét megerősítve, további írásmintákat megvizsgálva – azt állapította meg, hogy „a település1 2008. február 7. keltezésű, a település1 2008. június 23. keltezésű, a település1, 2012. január 9. keltezésű és a

település1, 2015. március 3. keltezésű végrendeleteken található örökhagyó névaláírások és a végrendeleteken található kézírások egyaránt az írásmintákat készítő néhai örökhagyótól származnak”.

[94] Az elsőfokú bíróság a 24-I. sorszámú végzésével a szakvélemény további kiegészítését rendelte el, a felperes által írásban feltett kérdések megválaszolására hívta fel a szakértőt. A szakértő az újabb kiegészítő szakvéleményében a felperes által feltett kérdésekre választ adott.

[95] A felperes fellebbezésében a szakvéleményt azért tartotta aggályosnak, mert álláspontja szerint a szakértő nem adott érdemi választ minden feltett kérdésre, továbbá, annak ellenére, hogy az írásszakértőnek szakmai jártassággal kell rendelkeznie a kézírás anatómiai, fiziológiai, pszichológiai alapkérdéseiben is, az IRM rendelet 25. § (1) bekezdés c) pont cc) alpontjában és f) pontjában foglaltak alapján nem vizsgálta, hogy a kézírást befolyásolta-e kényszer, fenyegetettség, mint külső behatás.

[96] A perben, illetve a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye akkor aggályos, ha a szakértő nem válaszolta meg teljeskörűen a feltett kérdések mindegyikét; a szakvélemény nem tartalmazza az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 47. § (4) bekezdésében, illetve az IRM rendelet 10. §-ában írt kötelező tartalmi elemeket; az homályos; nem, vagy nem teljesen a felek által szolgáltatott peranyagon alapul; egyébként a helyességéhez nyomatékos kétség fér [a Pp. 316. § (1) bekezdése].

[97] A szakértő az általa lefolytatott vizsgálat alapján szakmai ténymegállapításokat tett, majd azokból levonta a következtetéseit, és ennek eredményeként megválaszolta a feltett kérdéseket. Mindezek a szakvéleményből a logika és az általános intelligencia alapján követhetők, érthetőek, a szakvélemény nem homályos, nem is hiányos. A szakvélemény szakmai alapon történő értékelése kizárt, hiszen a Pp. szerint magának a szakértőnek az alkalmazását is a különleges szakértelem indokolja. Éppen ezért a szakvélemény önmagában azért nem minősülhet aggályosnak, mert a fél állítása szerint a szakvélemény szakmai szempontból hibás. A fellebbezésből nem állapítható meg, hogy a felperes mely kérdések megválaszolásának hiányát sérelmezi, a rendelkezésre álló adatokból megállapíthatóan az elsőfokú eljárásban az újabb kiegészítés iránti kérelmében laikusként olyan szakmai kérdéseket tett fel, amelyeknek a szakvélemény aggálytalansága, a feltett szakkérdések megválaszolása szempontjából nincs jelentősége. A felperes szakmai kérdéseire a szakértő a válaszait a szakvélemény második kiegészítésében a szükséges körben megadta.

[98] Téves a felperes azon fellebbezési érvelése, miszerint a perben azonos szakkérdésben több, egymásnak ellentmondó szakvélemény áll rendelkezésre, ezért elengedhetetlen a szakvélemények közötti ellentmondások feloldása. A perben ugyanis csak egyetlen szakvélemény áll rendelkezésre, a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített – a bíróság által a perben felhasználni engedett és kiegészített – szakvéleménye. A felperes a 2022. április 21-én megtartott perfelvételi tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy nem kéri magánszakértői véleményként szakértő2 eseti írásszakértői véleményének a befogadását, és szakértő3 szakvéleményére sem kíván hivatkozni, azt be sem terjeszti a bírósághoz.

[99] Szakértő egyidejűleg csak egy módon vehető igénybe [a Pp. 302. § (5) bekezdése, a 306. § (4) bekezdése, a 307. § (1) bekezdés a) pontja], a bizonyító félnek a szakértő alkalmazására irányuló bizonyítási indítványban kell választania. Ha a fél nem kíván magánúton szakvéleményt szolgáltatni, hanem úgy dönt, hogy más eljárásban vagy a perben kirendelt szakértőt vesz igénybe, később már nincs joga magánszakértő alkalmazásához. Erre tekintettel sem szakértő2, sem szakértő3 szakvéleménye ilyen bizonyítékként a perben nem vehető figyelembe, az azokra történő hivatkozás a felperes nyilatkozataként értékelhető. Az elsőfokú eljárásban a felperes a szakvélemény aggályosságának alátámasztására az általa

beszerzett magánszakvéleményekre, azok megállapítására saját nyilatkozataként sem hivatkozott.

[100] Az IRM rendelet 25. § (1) bekezdés c) pont cc) alpontjában és f) pontjában foglaltak alapján sem tartozik az írásszakértő kompetenciájába annak megállapítása, hogy az örökhagyó a végrendeletet kényszer, vagy fenyegetés hatására írta és írta alá. Az írásszakértő a rendelet hivatkozott szabályai alapján arra köteles választ adni, hogy a vizsgálni rendelt kézírás természetes vagy torzított írással, illetve a minták alapján rendhagyó körülmények között készült-e. A szakértő a rendelkezésére álló írásminták alapján torzított írást, illetve olyan eltérést nem állapított meg, amely arra utalt volna, hogy a vitatott végrendeletek rendhagyó körülmények között készültek, és az írásképmódosulására utaló megállapítást sem tett. A felperes a perben nem bizonyította a végrendeletek készítésekor fennálló rendkívüli íráskörülményeket.

[101] Az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte a felperes által megjelölt személyek (személy4, személy5, személy6, személy7 és közjegyző helyettes) tanúként meghallgatását. A Pp. 276. § (5) bekezdése szerint a bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. A felajánlott bizonyítás akkor szükségtelen, ha a perben nem releváns tényre vonatkozik, a Pp. 266. §-a alapján bizonyítás nélkül is megállapítható, vagy ha a bizonyítandó tény valósága felől a bíróság már meggyőződött egyéb bizonyítékok alapján.

[102] A Pp. 276. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett rendel el bizonyítást. A bizonyítási indítványban a fél köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt és a bizonyítási eszközt [a Pp. 275. § (1) bekezdése]. A felperesnek a perben – a releváns tényállításaihoz igazodóan – azt kellett volna bizonyítania, hogy a támadott végrendeletek szövege és az azokon lévő névaláírás nem az örökhagyótól származik, illetve, amennyiben a végrendeletek mégis az örökhagyótól származnak, az örökhagyót valaki jogellenes fenyegetéssel vagy tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre.

[103] A felperes tényelőadása szerint a 2008. június 23-i és a 2015. március 3-i végrendeletek megtételére az alperes az örökhagyót jogellenes fenyegetéssel, illetve tisztességtelen befolyással bírta rá, e körben ugyanakkor előadása ellentmondásos, mert a 10. sorszámú keresetmódosításában az akarati hiba körében szakértő2 szakértő véleményére hivatkozással kifejezetten a 2008. június 23-i végrendelet érvénytelenségét állította, a 2015. március 3-i végrendelet vonatkozásában a tisztességtelen befolyást, jogellenes fenyegetést illetően konkrét tényelőadást nem tett. A tanúk meghallgatását a vonatkozásban kérte, hogy a testvére, az örökhagyó többször is kijelentette, hogy őt akarja megtenni kizárólagos örökösül, és hogy az alperessel kifejezetten rossz viszonyban volt. Előadása szerint ők tudnak nyilatkozni az örökhagyó valós akaratáról, továbbá az örökhagyó végrendeletének körülményeiről. A közjegyzőhelyettes meghallgatását pedig azon tény vonatkozásában kérte, hogy a 2008. június 23-án kelt végrendelet letétbe helyezése során az örökhagyó milyen mentális állapotban volt. Állította, hogy a közjegyzőhelyettes feltételezhetően megtapasztalhatta a közjegyzői letétbe helyezés során az örökhagyó zaklatott viselkedését, zavart mentális állapotát.

[104] Az aggálytalan szakértői véleményben foglaltakra tekintettel, miszerint valamennyi – a perben támadott végrendeleteket is – az örökhagyó írta és írta alá, a tanúk vallomásának az akarati hiba körében lehetett volna jelentősége. A felperes nem állította, hogy az általa meghallgatni kért tanúk bármelyike jelen volt a végrendeletek készítésekor, vagy letétbe helyezésekor, így csak közvetett, informális értesülésük volt arról, hogy az örökhagyó hogyan végrendelkezhetett, vagy az örökhagyó más személyeknek ezzel kapcsolatban mit mondott. Az örökhagyó letétbe helyezéskori lelki, mentális állapota szintén nem bizonyíthatja, hogy bármelyik végrendeletet jogellenes fenyegetés, tisztességtelen

befolyás hatására tette. A tanúvallomásokkal bizonyítani kívánt tények tehát a jogvita elbírálása szempontjából nem jelentősek.

[105] Az a körülmény, hogy az örökhagyó ismerőseinek esetleges végrendelezési szándékáról mit mond, a végrendelet érvénytelenségét önmagában nem eredményezheti. A tanúknak – a felperes előadása szerint – nem is a konkrét végrendeletek keletkezéséről, tartalmáról voltak ismereteik, hanem az örökhagyónak a felekkel általánosságban fennálló viszonyáról. Az erre vonatkozó vallomások azonban az objektív vizsgálati módszereken alapuló írásszakértői szakvélemény megállapításainak megdöntésére nem alkalmasak, mint ahogyan annak bizonyítására sem, hogy a végrendeletek megtételekor az örökhagyó befolyás, kényszer hatása alatt állt.

[106] A hagyatéki hitelezői igényként érvényesített utazási költséget a felperes nem bizonyította, illetve tényelőadást sem tett a vonatkozásban, hogy költsége mivel összefüggésben merült fel. Az alperes fellebbezési ellenkérelmében foglalt nyilatkozata szerint az összeget – annak bizonyítása esetén – volt hajlandó megfizetni a felperesnek. Az alperes azonban elsődlegesen a végrendeletek érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elutasítását kérte, és arra az esetre vállalta az utazási költség megfizetését, amennyiben a végrendeletek nem érvénytelenek, így ő az örökhagyó örököse. E feltételes vállalás alapján az elsőfokú bíróság egyezségkötést nem kísérelhetett meg. A felperes fellebbezése is az alperes javára juttatást tartalmazó végrendeletek érvénytelenségének megállapítását célozta, amelyben való állásfoglalás alapvető jelentőségű a vonatkozásban, hogy az alperessel, mint végrendeleti örökösrel szemben érvényesíthető-e hagyatéki hitelezői igény.

[107] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[108] A felperes a másodfokú eljárásban is pervesztes. A másodfokú bíróság a felperest az alperes részére a Pp. 364. § utaló rendelkezése szerint alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra figyelemmel – a megbízási szerződés alapján –152.400 forint másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte. A felperest az alperes által a költségjegyzéken megjelölt 88.900 forint, tárgyaláson részvétellel összefüggően érvényesített perköltségben nem marasztalta, tekintettel arra, hogy az alperes jogi képviselője a másodfokú tárgyaláson nem jelent meg.

[109] A felperes személyes költségmentessége folytán meg nem fizetett, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése és 46. § (1) bekezdése alapján számított 2.500.000 forint fellebbezési illetéket a Pp. 95. § (1) bekezdésében, 101. § (1) bekezdésében és a 102. § (1) bekezdésében, valamint a 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésében szereplő rendelkezések alapján az állam viseli.

Budapest, 2023. május 16.

dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke

dr. Kovács Éva s.k.
előadó bíró

dr. Stecbauer Anita s.k.
bíró